

РОЗВИТОК ПРОЦЕСУ АВТОМАТИЗАЦІЇ УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Для прийняття якісних обґрунтованих управлінських розв'язків у будь-яких сферах бізнесу необхідно використовувати весь існуючий на сьогоднішній день набір допоміжних засобів на основі інформаційних технологій. Саме інформаційні технології (ІТ) сприяють ухваленню оптимального рішення в складних ситуаціях. У той же час, глобальне використання інформаційних ресурсів сприяє розвитку конкурентного середовища, наслідком чого є додаткове ускладнення процесу керування на підприємстві. ІТ проникли в усі сфери керування й тому умови ведення діяльності в загальному масштабі не тільки оцінюються як складні, але й визначаються в рамках розв'язку складних завдань.

У свою чергу, бізнес-процеси ускладнюються на основі існування ІТ, але й дозвіл проблем, у цьому випадку, можливо тільки на підставі застосування ІТ. У конкурентній боротьбі перемагає той керівник, який здатний на оперативне реагування відносно динаміки структурних і контекстурних факторів, а в цьому напрямку розроблені спеціалізовані програмні продукти на основі моделювання з використанням штучного інтелекту.

У розвинених країнах є великий досвід створення й розвитку інформаційних програмних продуктів для промислових підприємств. Деякі сучасні системи автоматизованого керування підприємством розроблені й вітчизняними фахівцями. У напрямку використання в бізнес-процесах на рівні підприємств великого й середнього масштабу діяльності, які становлять основу української економіки необхідно охарактеризувати основні програми.

ERP методологія - планування ресурсів підприємства (Enterprise Resource Planning) створена на основі MRP II - планування виробничих ресурсів (Manufacturing Resource Planning) дозволяє планувати всі види ресурсів підприємства і являє собою набір перевірених на практиці розумних принципів, моделей і процедур керування й контролю пропонує ряд способів розв'язку завдань керування виробництвом: формування плану підприємства, планування продажів, планування виробничих ресурсів, планування потреб у матеріальних ресурсах і виробничих потужностей, оперативне керування виробництвом.

В основу методології покладена ієрархія планів. Результати планів нижнього рівня виявляють по ланцюжкові зворотних зв'язків зворотне реагування на плани вищого рівня, при обліку залежності планів нижніх рівнів від верхніх.

В ERP методології, на додаток до функцій MRP II, присутні:

- інформаційне забезпечення;
- функціонування фінансової діяльності організації;
- розв'язок кадрового питання;
- маркетингова діяльність (регулювання попиту та пропозиції);
- організація взаємозв'язку спеціалізованих програм (бізнес-плани, реалізація проектів і т.д.) з поточною діяльністю.

Однак дані програми не забезпечують взаємне вв'язування всіх проведених на підприємстві процесів, а також їх координацію. Найбільше гостро виникають питання по веденню оперативного, управлінського обліку, ексаутінга в автоматизованому виді виходячи із проведення виробничої (предметної) діяльності.

Для розв'язку цих питань необхідне використання комплексної системи, які дозволяють охоплювати всю сукупність процесів у виробничому й організаційному напрямку.

При всій різноманітності програмних засобів, згідно із класифікацією, що мають приналежність до комплексних (надалі, комплексні інформаційні системи (КІС)) можна виділити дві великі групи: без використання тиражуємих засобів і з використанням тиражуємих засобів. Залежно від специфіки діяльності та її масштабів, навіть у випадку використання організацією замовлених КІС необхідно врахувати існуючі розробки які мають відношення до другої групи. Таким чином, будь-які замовлені варіанти КІС необхідно виконувати на основі вже існуючих систем, які є найбільш задовольняючими умовам, що виставляються. Те ж саме має відношення й до КІС, розробленим на базі своєї організації, тобто фахівцями, що входять у штат працівників підприємства. Використання як основи тиражуємого

програмного забезпечення тут є визначальним. На цій основі виділення першого підходу, у рамках якого побудова КІС проводиться без використання тиражуємих засобів, є абсурдним. Дійсно, багато розв'язків до теперішнього часу досконально пророблені, втілені у вигляді діючих КІС і проходження початкового процесу представляється як «винахід велосипеда».

Виникає немаловажне питання при використанні (копіюванні) КІС, що є авторськими програмами, які не можна використовувати без санкціонування власника на підставі чинного законодавства.

Результатом знаходження компромісу в цій ситуації є придбання в автора КІС тільки частини програмного забезпечення, яке, приблизно, стане основою для адаптації в рамках поставлених завдань. Важливим критерієм при цьому є ефективність від використання КІС, що у свою чергу, є залежністю від вартості вихідної програми і її якості. Навіть у випадку скорочення витрат на придбання частини тиражуємого програмного засобу адаптаційний процес може вирівняти, або навіть перевищити вартість повного пакета КІС.

У якості тиражуємих програмних засобів можна виділити: локальні системи, середні й великі адаптовані системи.

Локальні системи досить успішно справляються з розв'язком окремих завдань обліку на підприємстві, але, як правило, не забезпечують необхідний обсяг інформації для автоматизації керування. Перевагою цих систем є порівняно низька ціна й простота впровадження. До їхнього складу входять системи: «Інфо-Бухгалтер» і «Турбо-Бухгалтер». До цього ж класу відноситься цілий ряд продуктів фірми ІС («ІС: Бухгалтерія» та ін.), а також програми декількох інших фірм. Сьогодні ці програми мають можливості адаптації до особливостей підприємства, а деякі з них, такі як, «Турбо-Бухгалтер», мають властивість конструювання й розширеними адаптаційними можливостями. Проте, не применшуючи ролі й достоїнств цього виду систем для розв'язку облікових завдань, ми, однак, не можемо розглядати їх як основу для комплексної автоматизації керування підприємством.

До середніх інтегрованих систем ставляться системи з обмеженим функціоналом, цілком конкурентоспроможні на вітчизняному ринку у своїй області спеціалізації з великими західними системами, вартість яких суттєво нижче, чим великих. У цьому виді систем на українському ринку домінують вітчизняні фірми-розроблювачі. Саме цей вид систем можна, на наш погляд, рекомендувати для створення комплексних систем керування на розглянуті в книзі типах підприємств. До їхнього складу ставляться: «Галактика», «Інфософт», «NS2000» і «ABACUS Financial», «Вітрило», «БЕСТ ПРО», «Монополія», «ІС: Підприємство».

До великих інтегрованих систем ставляться функціонально складні системи стандарту MRP II і ERP. Як уже говорилося вище це західні стандарти й, відповідно, представлені на вітчизняному ринку в основному, продуктами західних фірм: SAP, Oracle, Baan, Peoplesoft і Platinuffi. У даних КІС високого рівня присутні в концентрованому виді досягнення світової практики автоматизації керування підприємством, але впровадження їх у діяльність підприємства суттєво обмежене, насамперед ціною, а так само трудомісткістю процесу впровадження. Наступним важливим обмеженням є відповідність західним стандартам. У випадку впровадження програм потрібна додаткова адаптація, що сполучене з додатковими витратами, а в комплексі з попереднім фактором буде впливати на ухвалення рішення при виборі КІС.

Стандарт ERP споконвічно розроблявся для найбільш великих підприємств корпоративного сектору. Але для підприємства ERP - це не просто спосіб побудови системи, це досить твердий стандарт керування, перехід на який може зажадати досить значної реорганізації бізнесу компанії. Для підприємств середнього й малого бізнесу ERP система може виявитися неприйнятною на основі того, що не наділена так необхідними адаптаційними властивостями.

Для ефективного використання в діяльності підприємств КІС необхідно створити внутрішню систему планування облікової політики, прийняття УР, інформатизації й автоматизації.

Завдання, покладені для розв'язку для КІС, багато в чому визначаються областю діяльності, структурою й іншими особливостями конкретних підприємств. Спробуємо привести тут зразковий перелік завдань, які повинна вирішувати КІС на різних рівнях керування підприємством.

На рівні фінансової структури на підприємстві: повний контроль над рухом коштів, реалізація необхідної облікової політики, оперативне визначення дебіторської й кредиторської заборгованості, контроль над виконанням договорів, кошторисів і планів, контроль над фінансовою дисципліною, відстеження товарно-матеріальних потоків, оперативне одержання набору документів фінансової

звітності, податкове й бюджетне планування.

На рівні виробничої структури на підприємстві: контроль над виконанням виробничих замовлень, формування інформації про стан виробничих потужностей, контроль над технологічною дисципліною, ведення документів для супроводу виробничих замовлень, визначення фактичної собівартості виробничих замовлень.

На рівні маркетингової структури на підприємстві: контроль над просуванням нових товарів на ринок, аналіз ринку збуту з метою його розширення, робота з існуючими й потенційними замовниками, ведення статистики продажів, інформаційна підтримка політики цін і знижок, використання бази стандартних листів для розсилання, зі збереженням дати й типу листа кожного відправлення, контроль над виконанням поставок замовнику в потрібний термін, при заощадженні витрат на транспортування, ведення баз даних товарів, продукції, послуг, планування строків поставки й витрат на транспортування, оптимізація транспортних маршрутів і способів транспортування, ведення контрактів.

На рівні структури керування на підприємстві: забезпечення достовірною інформацією про фінансовий стан компанії на теперішній момент і про прогноз на майбутнє, забезпечення контролю від верху до низу за роботою підприємства, бажане з можливістю виявлення конкретної особи, що допустила помилку, забезпечення чіткої координації робіт і ресурсів, надання оперативної інформації про негативні тенденції, їх причини і можливих заходах щодо виправлення ситуації, формування повної картини собівартості кінцевого продукту по компонентах витрат, усунення випадків «переплати» податків, пов'язаних з помилками або особливостями обліку.

Створення повномасштабної комплексної системи керування - складний, у багатьох випадках тривалий і дорогий процес, що вимагає: зміни управлінських технологій у зв'язку з новими можливостями обробки й обміну інформацією, а найчастіше й перебудови існуючих бізнес-процесів підприємства зі створенням нових бізнес-процесів і знищенням старих; розгортання й підтримки сучасних програмно-технічних засобів; настроювання програмних систем на всю сукупність інформації, взаємозв'язків, управлінських механізмів, алгоритмів обробки даних, що відбивають специфіку підприємства; навчання персоналу новим технологіям; подолання впливів людського фактора в процесі впровадження системи.